

دکتر غنی،

بانوی امریکایی

و فال حافظ

دکتر جلال عبده

□ در سال ۱۳۲۴ که برای تنظیم منشور سازمان ملل متحد به همراه هیاتی به نمایندگی دولت ایران به امریکا رفته بودیم، دکتر قاسم غنی هم، عضو آن هیات بود. دکتر قاسم غنی مردی خوش رو، خوش صحبت بود و نه تنها در رشته‌ی خود، پزشکی تبحر داشت، در رشته‌های ادبی و فلسفی نیز از معلومات گسترده‌یی برخوردار بود.

روزی از محل کنفرانس

سانفرانسیسکو به هتل بازگشتم. در سرسرای هتل مشاهده کردم زن میان‌سالی با دکتر قاسم غنی مشغول گفت‌وگو است. اما چهره‌ی دکتر گرفته و ناراحت به نظر می‌رسید. نزدیک شده به وی سلام گفتم. دکتر بدون این که جواب مرا بدهد، رو به بانو کرد و مرا به‌عنوان بزرگ‌ترین متخصص آثار حافظ معرفی نمود و خود بی‌درنگ برخاست و راهی اتاق خویش شد. نگارنده‌ی از همه‌جایی خبر، گرفتار زن پُرچانه‌ی امریکایی شده بودم که مرا به سوالات خود راجع به حافظ که گاهی نمی‌توانستم جواب قانع‌کننده بدهم، در محذور قرار می‌داد و درخواست داشت که فالی برای او از حافظ بگیرم. معلوم شد که می‌خواسته است بداند آیا احمقی پیدا می‌شود که با وی در این سن بالا ازدواج کند یا خیر؟! خوش‌بختانه کتاب حافظی با خود نداشتم و به این ترتیب از چنگ لقمه‌یی که دکتر غنی برایم گرفته بود، رهایی یافتم و وعده‌ی ملاقات را به بعد موکول نمودم.

معلوم شد دکتر غنی ساعاتی گرفتار آن زن پُرچانه بوده و دنبال فرصتی می‌گشت که خود را از دستش خلاص کند. در پی یکی از دوستان می‌گشت تا خانم را تحویل وی بدهد. مرا که دید، بدون تأمل برخاست و او را تحویل من داد. به‌زحمت توانستم خود را از دست وی خلاص کنم. ■

زادگاه نظامی گنجه در آذربایجان

نه در ساوه و نه در قم است
پرویز صانعی

در مجله‌ی ماهانه‌ی حافظ، شماره‌ی ۲۱، آذر ۸۴، صفحه‌ی ۱۰۳، آقای رضا سجادی (سخنگوی اسبق رادیو که اولتیماتوم قوام را در ۲۵ تیر از رادیو خواند) مطلبی نوشته، تحت عنوان «نظامی متولد ساوه است نه گنجه» و در تایید نظر خویش نسبت به مرقومه‌ی آقای سیدمهدی بهبهانی‌نیا (رییس شعبه‌ی دیوان عالی کشور) که «نظامی در گنجه متولد شده است»، ردیه نوشته و اظهار می‌کنند که: چند سال پیش از طرف یونسکو جلسه‌ی یادبود نظامی در تبریز برگزار می‌شود، روس‌ها اعتراض می‌کنند که این یادبود باید در مسکو یا در باکو برگزار شود. برادر ایشان زنده‌یاد دکتر سید ضیاءالدین سجادی طی نامه‌ی اعتراض‌آمیزی به یونسکو و روسیه، با دلایل کافی؟ و مستنداً؟ ثابت کردند که حکیم نظامی در ساوه متولد شده و برای شروع و تکمیل تحصیلات به اصفهان و تبریز و سپس به گنجه رفته است. بنا به همین نوشته روس‌ها نظر خود را پس گرفتند! که چنین امری نمی‌تواند حقیقت داشته باشد.

در حافظ شماره‌ی ۲۲ هم آقایان قریب و محبی‌نژاد، نظامی را اهل تفرش و قم دانسته بودند؛ اما سندسازی‌های خیال‌انگیز، جعل و تحریف تاریخ و ایجاد خدشه در واقعیات و تخریب ادبیات، مقبول و مطلوب دنیای امروز نمی‌باشد. در به‌کارگیری تعصبات ملی - قومی و زبانی اگر تعمدی در کار نباشد، تعلل و غفلت صورت گرفته است.

نظامی در روستای کوچک قم نزدیک گنجه متولد شده. این روستا در ناحیه‌ی قاخ جمهوری آذربایجان واقع شده است. تشابه اسمی قم در آذربایجان شمالی با شهرستان قم در ایران چنین سوءتفاهمی را سبب گردیده است. و گرنه حکیم نظامی در آذربایجان متولد شده و در گنجه زیسته و از زادگاه خود گنجه خارج نشده و در آن شهر مدفون شده است.

صداقت در اظهارنظرها و امانت‌داری در نقل‌قول‌ها و قلم‌زنی‌ها در حدود اطلاعات از ضروریات اخلاق و گفتار انسانی به‌شمار می‌رود که رعایت آن بر همگان ضروری است.